

Motivē ar akciju opcijām

OLAFS
ZVEJNIEKS

Uzņēmuma akciju opciju piešķiršana ir mehānisms, kā piesaistīt uzņēmumam vadošos, augsti apmaksātos darbiniekus uz vismaz trijiem gadiem un paaugstināt viņu darba motivāciju.

Akciju opciju piešķiršana visvienkāršākā ir biržā kotētajām akciju sabiedrībām – šiem uzņēmumiem ir skaidri zināma akciju vērtība un darbinieks, kuram piešķirtas akciju opcijas, samērā viegli spēj aprēķināt, kādu labumu iegūs pēc trijiem gadiem, kad drīkstēs akciju opcijas pārvērst reālās akcijās. Šo darbinieku motivācijas mehānismu vēlas izmantot arī daudzi jaunuzņēmumi, tikai viņu gadījumā akciju vērtība opciju piešķiršanas brīdī nav zināma.

Latvijā akciju opciju piešķiršana darbiniekiem ir relatīvi jauna motivācijas sistēma. Viens no uzņēmumiem, kas tādu izmanto, ir biržā kotētā "Madara Cosmetics". Tā izpilddirektors Uldis Iltners stāsta, ka akciju opciju piešķiršanu sākuši 2017. gada otrajā pusē. "Pirmajiem opciju saņēmējiem 2020. gada otrajā

MATEJ KASTELIC/SHUTTERSTOCK FOTO

Latvijā akciju opciju piešķiršana darbiniekiem ir relatīvi jauna motivācijas sistēma, kas pamazām kļūst populārāka.

pusē iestāsies Latvijas likumdošanā noteiktais trīs gadus nepārtrauktu darba attiecību termiņš, kad viņi varēs opcijas pārvērst akcijās. Programma tiek attiecināta uz vadības līmeņa darbiniekiem un cilvēkiem ar īpašiem nopelniem uzņēmumā. No 150 uzņēmuma darbiniekiem šādu bonusu saņem vairāk nekā desmit cilvēku. Darbinieku vērtējums par šo motivācijas sistēmu ir ļoti pozitīvs – proti, mums izdodas ar šo programmu sa-

niegt motivācijas mērķi. Uzņēmums veic regulāru darbinieku novērtēšanu, un, ja tiek identificēti darbinieki, kuru sniegums bijis īpaši labs, tad viņiem tiek piedāvātas akciju opcijas kā pateicība par paveikto."

Cits biržā kotētais uzņēmums "HansaMatrix" akciju opciju piešķiršanu darbiniekiem sācis 2018. gada februārī. Mērķis – papildu atalgojuma un motivācijas nodrošināšana vadošajiem darbiniekiem, viņu ilgter-

miņa piesaiste uzņēmumam un uzņēmuma akcionāru un nedzmenta interešu sabalansēšana. Kā stāsta uzņēmuma valdes loceklis un finanšu direktors Māris Macijevskis, akciju opcijas tiek piešķirtas uzņēmuma vadošajiem darbiniekiem, kā arī darbiniekiem, kas sniedz uzņēmumam būtiskāko pievienoto vērtību. Viņš uzskata, ka izvirzītie mērķi – darbinieku motivācija un piesaiste uzņēmumam – tiek sasniegti, darbinieku atsauksmes par šo sistēmu ir pozitīvas. Bez tam akciju opcijas ļaujot darbiniekiem iejusties uzņēmuma īpašnieku lomā un motivē darbiniekus domāt plašāk, rūpējoties par uzņēmuma akciju vērtības palielināšanu, kas rada pozitīvas pārmaiņas darbinieku attieksmē pret veicamajiem uzdevumiem, uzņēmuma resursu taupīšanu un atkārtotu izmantošanu. M. Macijevskis uzsver, ka uzņēmuma vadības lielākais izaicinājums ir veiksmīgi identificēt vadošos darbiniekus, kurus būtu nepieciešams iekļaut opciju plānā, noteikt tādu piešķiramo opciju apmēru, kas būtu pietiekami motivējošs attiecīgajiem vadošajiem darbiniekiem, kā arī noteikt atbilstošu un darbiniekiem motivējošu termiņu, ne pārāk garu

un ne pārāk īsu, pēc kura darbiniekiem ir tiesības izmantot piešķirtās opcijas un iegūt īpašumā "HansaMatrix" akcijas.

Darbiniekam, kas saņemmis akciju opcijas, to saņemšanas brīdī nekādi nodokļi nav jāmaksā, skaidro advokātu biroja "Sorainen" advokāts Jānis Taukačs. Saskaņā ar Latvijas likumdošanu akciju opcijas jātur minimums trīs gadus, un tad tās var pārvērst reālās akcijās, pēc tam vai nu paturēt, vai pārdot. "Nodokļi jāmaksā tikai tad, kad gūts reāls materiāls labums – iegūtas akcijas. Ja darbinieks akcijas patur un turpmāk saņem dividendes, tad tās tiek apliktas ar 20% nodokli. Ja darbinieks opcijas vai akcijas pārdod – vai nu pašam uzņēmumam, vai citiem akcionāriem, vai nesaistītiem personām, tad viņš gūst ienākumus, kas tiek aplikti ar iedzīvotāju ienākuma nodokli, attiecīgi 20, 23 vai 31,4% atkarībā no gada ienākumiem. Būtībā akciju opciju piešķiršana ir bonusu izmaksāšanas sistēma uzņēmuma svarīgākajiem darbiniekiem, piesaistot tos uz trijiem gadiem, kura dēļ iegūtais labums tiks aplikts ar iedzīvotāju nodokli, bet netiks aplikts ar sociālās apdrošināšanas iemaksām."

REPORTAŽA

"Sonarworks" investori – labākie

OLAFS
ZVEJNIEKS

Par pagājušā gada labāko investīciju atzīti investoru grupas ieguldījumi skaņas tehnoloģiju uzņēmumā "Sonarworks".

Šis uzņēmums izstrādā katram cilvēkam individuāli pielāgojamu atskaņojamās skaņas profilu, kurš tālāk būtu augšuplādējams mākonī un pēc tam izmantojams visās skaņu atskaņojošajās ierīcēs – telefonos, datoros, automašīnas utt. Ja izdosis panākt vienošanos ar pasaulē lielajiem audiotehnikas un automašīnu ražotājiem par šīs tehnoloģijas integrēšanu viņu ražojumos, tad šī uzņēmuma vērtība būs galvu reibinoša. Investīcijas "Sonarworks" veikusi investoru grupa, kas sastāv no "Karma Ventures", "Practica Capital", "SuperAngel", "Imprimatur Capital" un "Revo Capital". Tikai "Imprimatur" ir Latvijas investori, pārējie pārstāv Igauniju, Lietuvu un Turciju.

Balva par gada perspektīvāko investīciju uzņēmumu un institucionālo investoru sektorā tika piešķirta Uldim Ūsitim, Guntaram Stabulniekam un Jurim

Birzniekam par investīciju 76 000 eiro apmērā interaktīvo tirdzniecības plauktu displeju ražotājā "VividTech". Savukārt nominācijā "Gada videi draudzīgākā investīcija" privāto investoru sektorā balvu ieguva Kārlis Babulis un Jānis Grīnbergs par investīciju 20 000 eiro apjomā uzņēmumā "Fertilizer Group".

Par "Gada finanšu konsultantu" kļuva "Callidus Capital", bet par "Gada juridisko konsultantu" atzina advokātu biroju "Cobalt".

TIMURA SUBHANKULOVA FOTO

"Imprimatur Capital" partneris Jānis Jānevičs (no labās) tik tikko spēj saturēt rokās visas piecu investoru grupai piešķirtās balvas par ieguldījumiem "Sonarworks".

Juris Birznieks (no kreisās), Uldis Ūsītis Guntars Stabulnieks spējuši saskatīt perspektīvu, ieguldot 76 000 eiro interaktīvo tirdzniecības plauktu displeju ražotājā "VividTech", viņiem balva par perspektīvāko investīciju.

Jānis Grīnbergs (no labās) kopā ar klāt neesošo partneri Kārlī Babuli saņem balvu par gada zaļāko investīciju – ieguldījumiem uzņēmumā "Fertilizer Group".